

Konvensjonen om barnets rettigheter

Distr.
GENERELL

CRC/GC/2001/1
17. april 2001

Vedlegg IX

GENERELL KOMMENTAR NR. 1 (2001)

ARTIKKEL 29 NR. 1: UTDANNINGENS FORMÅL

Artikkel 29 nr. 1 i Konvensjonen om barnets rettigheter

“1. Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på:

- a) å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig,
- b) å utvikle respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, og for prinsippene nedfelt i De forente nasjoners pakt,
- c) å utvikle respekt for barnets foreldre, for barnets kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det landet barnet bor i, landet hvor han eller hun eventuelt kommer fra, og for kulturer som er forskjellige fra barnets egen kultur,
- d) å forberede barnet til et ansvarlig liv i et fritt samfunn i en ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling mellom kjønnene og vennskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personer som tilhører urbefolkningen,
- e) å fremme respekten for det naturlige miljø.”

Tillegg

GENERELL KOMMENTAR 1 (2001): UTDANNINGENS FORMÅL

Betydningen av artikkel 29 nr. 1

1. Artikkel 29 nr. 1 i Konvensjonen om barnets rettigheter har vidtrekkende betydning. Formålene med utdanningen som det her gjøres rede for, og som partene er blitt enige om, underbygger, støtter og beskytter de sentrale verdiene i konvensjonen: den menneskelige iboende verdighet som ethvert barn har, og hans eller hennes like og umistelige rettigheter. Disse formålene, som er slått fast i fem underpunkter til artikkel 29 nr. 1, er alle direkte knyttet til realiseringen av barnets menneskelige verdighet og rettigheter, og tar hensyn til barnets spesielle utviklingsbehov og ulike utviklingstrinn. Formålene er: en holistisk utvikling av barnets fulle potensial (artikkel 29 nr. 1 bokstav a)), herunder utvikling av respekt for menneskerettighetene (bokstav b)), en sterkere følelse av identitet og tilhørighet (bokstav c)) og barnets sosiale tilpasning og samspill med andre (bokstav d)) og med omgivelsene (bokstav e)).

2. Artikkel 29 nr. 1 føyer ikke bare en kvalitativ dimensjon, som gjenspeiler barnets rettigheter og naturlige verdighet, til retten til utdanning som slås fast i artikkel 28. Den krever også at utdanningen skal innrettes etter barnet, være barnevennlig og utvikle barnets personlighet og evner, og den framhever at utdanningsprosessene må bygge på nettopp de verdier som den gjør rede for.¹ Den utdanningen som ethvert barn har rett til, er en utdanning som skal gi barnet kunnskap om livet, styrke barnets evne til å nyte godt av hele spekteret av menneskerettigheter og fremme en kultur som er gjennomsyret av sanne menneskerettsverdier. Målet er å gjøre barnet sterkt og selvstendig gjennom utvikling av barnets ferdigheter, kunnskaper og andre kapasiteter, og dets menneskelige verdighet, selvaktelse og selvtillit. "Utdanning" dreier seg i denne sammenheng om mye mer enn bare formell opplæring, og omfatter et bredt spekter av livserfaringer og læreprosesser som gjør barna, individuelt og kollektivt, i stand til å utvikle sine personligheter, talenter og evner, og til å leve et fullverdig og tilfredsstillende liv i samfunnet.

3. Barnets rett til utdanning er ikke bare et spørsmål om tilgjengelighet (artikkel 28), men også et spørsmål om innhold. En utdanning med et innhold som er solid forankret i verdiene i artikkel 29 nr. 1, er for ethvert barn et absolutt nødvendig verktøy i hans eller hennes bestrebelser for å finne et balansert, menneskerettsvennlig svar på de utfordringer som følger av en periode med fundamentale endringer drevet fram av globalisering, ny teknologi og beslektede fenomener. Disse utfordringene omfatter bl.a. spenningene mellom det globale og det lokale, det individuelle og det kollektive, tradisjon og modernitet, langsiktige og kortsiktige hensyn, konkurranse og like muligheter for alle, den økte tilgangen på kunnskap og kapasiteten til å tilegne seg den, og det åndelige og det materielle.² Likevel virker det som om elementene i artikkel 29 nr. 1 alt for ofte enten er stort sett fraværende eller bare til stede som kosmetiske ettertanker i de nasjonale og internasjonale utdanningsprogrammer som virkelig teller, og i nasjonal og internasjonal utdanningspolitikk.

4. Artikkel 29 nr. 1 slår fast at partene er enige om at utdanningen skal være rettet mot et bredt spekter av verdier. Denne enigheten bygger bro over de grenser som religion, nasjonstenking og kulturforskjeller har bygd i mange deler av verden. Ved første blick kan det se ut som om noen av de ulike verdiene som kommer til uttrykk i artikkel 29 nr. 1, havner i konflikt med

hverandre i visse situasjoner. Bestrebelsene på å fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom alle folkeslag, som det snakkes om i nr. 1 bokstav d), er kanskje ikke alltid automatisk forenlige med den politikk som er utformet, i samsvar med nr. 1 bokstav c), for å utvikle respekt for barnets kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det landet barnet bor i og landet hvor han eller hun eventuelt kommer fra, og for kulturer som er forskjellige fra barnets egen kultur. Men faktisk ligger en del av denne bestemmelsens betydning nettopp i dens erkjennelse av behovet for en balansert tilnærming til utdanning, og en tilnærming som greier å forsone ulike verdier gjennom dialog og respekt for ulikhet. Barn kan dessuten spille en unik rolle når det gjelder å bygge bro over mange av de ulikhetene som historisk sett har splittet folkegrupper og skilt dem fra hverandre.

Funksjonen til artikkel 29 nr. 1

5. Artikkel 29 nr. 1 er mye mer enn en oversikt over eller oppramsing av målsettinger som utdanningen skal ta sikte på å nå. Innenfor konvensjonens generelle ramme tjener bestemmelsen til å framheve bl.a. følgende dimensjoner.

6. For det første understrekes her den ufravikelige indre sammenhengen mellom konvensjonens bestemmelser. Den støtter seg til, forsterker, binder sammen og utfyller en rekke andre bestemmelser, og kan ikke forstås riktig isolert fra disse. I tillegg til de generelle prinsippene i konvensjonen - ikke-diskriminering (artikkel 2), barnets beste (artikkel 3), retten til å leve, vokse opp og utvikle seg (artikkel 6), og retten til å gi uttrykk for sine meninger og bli hørt (artikkel 12) - kan mange andre bestemmelser nevnes, som f.eks., men ikke begrenset til, foreldrenes rettigheter og ansvar (artiklene 5 og 18), ytringsfriheten (artikkel 13), tankefriheten (artikkel 14), retten til informasjon (artikkel 17), rettighetene til barn med nedsatt funksjonsevne (artikkel 23), retten til helseundervisning (artikkel 24), retten til utdanning (artikkel 28), og de språklige og kulturelle rettigheter til barn som tilhører minoritetsgrupper (artikkel 30).

7. Barns rettigheter er ikke løsrevne eller isolerte verdier. De eksisterer innenfor et bredere etisk rammeverk som er delvis beskrevet i artikkel 29 nr. 1 og delvis i innledningen til konvensjonen. Mye av den kritikken som er blitt framført mot konvensjonen, blir spesifikt besvart av denne bestemmelsen. F.eks. understreker denne artikkelen betydningen av at barn har respekt for sine foreldre, av behovet for å se rettighetene innenfor den videre etiske, moralske, åndelige, kulturelle eller sosiale sammenheng de inngår i, og av det faktum at de fleste av barnas rettigheter slett ikke er noe som blir påtvunget utenfra, men en integrert del av verdiene i de ulike lokalsamfunnene de bor i.

8. For det andre legger artikkelen vekt på prosessen som retten til utdanning skal realiseres gjennom. Bestrebelsene på å realisere andre rettigheter må ikke undergraves, men heller styrkes, av de verdier som formidles gjennom utdanningsprosessen. Dette gjelder ikke bare innholdet i undervisningen, men også undervisningsprosessen, de pedagogiske metodene og omgivelsene undervisningen finner sted innenfor, enten det er hjemme hos elevene, på en skole eller andre steder. Barna mister ikke sine menneskerettigheter når de går gjennom skoleporten. Utdanningen må f.eks. gis på en måte som respekterer barnets naturlige verdighet og gir barnet muligheten til fritt å uttrykke sine synspunkter, i samsvar med artikkel 12 nr. 1, og til å delta i det som skjer ved skolen. Undervisningen må også foregå på en måte som respekterer de strenge begrensningene på håndheving av disiplin som reflekteres i artikkel 28 nr. 2, og som fremmer

ikkevold i skolen. Komiteen har gjentatte ganger gjort det klart i sine konkluderende merknader at bruk av fysisk avstraffelse ikke er å vise respekt for barnets iboende verdighet, og at det heller ikke er i samsvar med de strenge begrensningene på skoledisiplin. Etterlevelse av de verdier som omtales i artikkel 29 nr. 1 forutsetter klart at skolene er barnevennlige i ordets videste betydning, og at de i alle henseender tar hensyn til barnets verdighet. Barns deltakelse i livet på skolen, oppretting av skoleforeninger og elevråd, undervisning og veiledning av medelever og involvering av barna i disiplinære saker ved skolen må fremmes som en del av læreprosessen, for at barna skal få erfaring med å bruke sine rettigheter.

9. For det tredje: Mens artikkel 28 fokuserer på partenes forpliktelser med hensyn til å etablere utdanningssystemer og sikre alle tilgang til disse, framhever artikkel 29 nr. 1 den individuelle og subjektive retten til en bestemt kvalitet på utdanningen. I samsvar med konvensjonens vektlegging av at det er viktig å ta hensyn til barnets beste, framhever denne artikkelen budskapet om at utdanningen må sette barnet i sentrum: at det sentrale formålet med utdanningen er å utvikle det enkelte barnets personlighet, talenter og evner, i erkjennelse av det faktum at hvert barn har sine unike karaktertrekk, interesser, evner og lærebehov.³ Opplæringen må derfor ha direkte relevans til barnets sosiale, kulturelle, miljømessige og økonomiske omgivelser, og til hans eller hennes aktuelle og framtidige behov, og fullt ut ta hensyn til barnets utviklingsstadium. Undervisningsmetodene bør tilpasses de ulike behov barna har. Utdanningen skal også ha som formål å sørge for at alle barn lærer grunnleggende livsferdigheter, og at ingen barn forlater skolen uten å være forberedt på å møte de utfordringer som han eller hun kan forvente å støte på i livet. Grunnleggende ferdigheter omfatter ikke bare det å kunne lese og skrive og regne, men også livsferdigheter, som f.eks. det å kunne ta veloverveide beslutninger, løse konflikter på ikke-voldelig vis og utvikle en sunn livsstil, gode sosiale relasjoner og ansvarsfølelse, kritisk tenking, kreative talenter og andre evner som gir barna de verktøy de trenger for å lykkes i livet.

10. Diskriminering på grunnlag av en eller flere av de faktorer som er anført i artikkel 2 i konvensjonen, enten den er åpen eller skjult, krenker barnets menneskelige verdighet og kan undergrave eller til og med ødelegge barnets evne til å nyttiggjøre seg mulighetene til utdanning. Det å nekte et barn adgang til utdanning er primært en sak som hører inn under artikkel 28 i konvensjonen, men det er mange former for brudd på prinsippene i artikkel 29 nr. 1 som kan ha en tilsvarende effekt. For å ta et ekstremt eksempel: Kjønnsdiskriminering kan forsterkes av undervisningsplaner som er uforenlige med prinsippene om likestilling mellom kjønnene, av ordninger som begrenser jentenes utbytte av de utdanningsmuligheter som foreligger, og av utrygge eller uvennlige omgivelser som gjør at jentene holder seg borte fra undervisningen. Diskriminering av barn med nedsatt funksjonsevne er også et utbredt fenomen i mange formelle utdanningssystemer og i svært mange uformelle undervisningsmiljøer, herunder i hjemmene.⁴ Barn med HIV/AIDS blir også utsatt for grov diskriminering i begge miljøer.⁵ All slik diskriminerende praksis er direkte i strid med kravene i artikkel 29 nr. 1 bokstav a) om at utdanningen skal ta sikte på å utvikle barnets personlighet, talenter og mentale og fysiske evner til deres fulle potensial.

11. Komiteen ønsker også å framheve forbindelsene mellom artikkel 29 nr. 1 og kampen mot rasisme, rasediskriminering, fremmedfrykt og andre former for intoleranse. Rasisme og beslektede fenomener trives der det er uvitenhet, ubegrunnet frykt for rasemessige, etniske, religiøse, kulturelle og språklige eller andre typer forskjeller, utnyttelse av fordommer, eller

innlærte eller utbredte forvrengninger av verdier. Et pålitelig og varig middel for å motvirke alle disse holdningene er en utdanning som fremmer forståelse for og anerkjennelse av de verdier som reflekteres i artikkel 29 nr. 1, herunder respekt for ulikhet, en utdanning som utfordrer alle aspekter ved diskriminering og fordommer. Utdanning bør derfor være en av de høyest prioriterte faktorer i enhver kampanje mot de negative krefter som rasisme og beslektede fenomener utgjør. Det bør også legges vekt på å lære om hvordan rasismen har vært praktisert i historisk sammenheng, og særlig hvordan den manifesterer seg eller har manifestert seg innenfor bestemte samfunn. Rassistisk atferd er ikke noe som bare forekommer hos "andre". Det er derfor viktig å fokusere på det samfunnet barnet lever i, når man underviser om menneskerettigheter og barnas rettigheter og prinsippet om ikke-diskriminering. Slik undervisning kan bidra effektivt til å forebygge og eliminere rasisme, diskriminering på etnisk grunnlag, fremmedfrykt og andre former for intoleranse.

12. For det fjerde: Artikkel 29 nr. 1 reflekterer en holistisk tilnærming til utdanning, som sikrer at den tilgjengelige utdanningen gjenspeiler en hensiktsmessig balanse mellom fysiske, mentale, åndelige og emosjonelle aspekter, mellom de intellektuelle, sosiale og praktiske dimensjonene og mellom utdanning i barndommen og livslang læring. Det grunnleggende formålet med utdanningen er å maksimere barnets evne og mulighet til å delta fullt ut og på en ansvarlig måte som borger i et fritt samfunn. Det bør understrekes at den type undervisning som primært fokuserer på akkumulering av kunnskap, og som ansporer til konkurranse og legger en uforholdsmessig stor arbeidsbyrde på barna, kan være til hinder for en harmonisk og optimal utvikling av barnets evner og talenter. Utdanningen bør være barnevennlig og inspirere og motivere det enkelte barn. Skolene skal fremme en human atmosfære og tillate barna å utvikle seg i samsvar med sine evner og anlegg.

13. For det femte: Bestemmelsen understreker behovet for at utdanningen legges opp og gjennomføres på en slik måte at den fremmer og styrker de spesifikke etiske verdier som er nedfelt i konvensjonen, herunder utdanning for fred, toleranse og respekt for det naturlige miljøet, på en integrert og holistisk måte. Dette kan kreve en tverrfaglig tilnærming. Arbeidet for å fremme og styrke de verdier som kommer til uttrykk i artikkel 29 nr. 1, er ikke bare nødvendig på grunn av problemer andre steder, men må også fokusere på problemene i barnets eget samfunn. Opplæring i dette henseende bør skje i familien, men skolen og samfunnet for øvrig må også spille en viktig rolle. F.eks. må utdanningen, for å utvikle respekt for det naturlige miljøet, se spørsmål som gjelder miljø og bærekraftig utvikling i sammenheng med sosioøkonomiske, sosiokulturelle og demografiske spørsmål. Likeledes må respekt for det naturlige miljøet læres av barna hjemme, på skolen og i samfunnet for øvrig, det må omfatte både nasjonale og internasjonale problemer og aktivt involvere barna i lokale, regionale eller globale miljøprosjekter.

14. For det sjette: Bestemmelsen framhever den viktige rollen gode utdanningsmuligheter spiller for arbeidet med å fremme alle andre menneskerettigheter, og for å forstå at disse er udelelige. Et barns evne til å delta fullt ut og på en ansvarsbevisst måte i et fritt samfunn kan skades eller undermineres ikke bare ved at barnet direkte nektes adgang til utdanning, men også ved at man unnlater å fremme forståelse for de verdier som er framhevet i denne artikkelen.

Opplæring i menneskerettigheter

15. Artikkel 29 nr. 1 kan også ses på som en grunnstein for de forskjellige programmer for opplæring i menneskerettigheter som Verdenskonferansen om menneskerettigheter, som ble holdt i Wien i 1993, oppfordret til utarbeiding av, og som internasjonale organisasjoner har støttet opp om. Barnets rettigheter har likevel ikke alltid fått den framtrepende plassen de skulle ha hatt i forbindelse med slike aktiviteter. Opplæring i menneskerettigheter skal gi informasjon om innholdet i menneskerettighetstraktater. Men barna skal også lære om menneskerettigheter ved å se menneskerettighetsstandarder fulgt opp i praksis, både hjemme, på skolen og i samfunnet for øvrig. Opplæring i menneskerettigheter bør være en altomfattende, livslang prosess og starte med at menneskerettighetsverdiene gjenspeiles i det daglige liv og de daglige erfaringer til barna.⁶

16. De verdier som kommer til uttrykk i artikkel 29 nr. 1 er relevante for barn som lever under fredelige forhold, men de er enda viktigere for barn som lever i konflikt- eller krisesituasjoner. Som det blir påpekt i strategidokumentet "the Dakar Framework for Action", er det viktig at opplæringsprogrammer innenfor utdanningssystemer som er berørt av konflikt, naturkatastrofer og ustabilitet, gjennomføres på en måte som fremmer gjensidig forståelse, fred og toleranse, og at de bidrar til å forebygge vold og konflikter.⁷ Opplæring i internasjonal humanitær rett utgjør også en viktig, men altfor ofte forsømt dimensjon i arbeidet med å følge opp artikkel 29 nr. 1.

Gjennomføring, overvåking og evaluering

17. Formålene og verdiene som reflekteres i denne artikkel er uttrykt i ganske generelle vendinger, og konsekvensene av dem er potensielt svært vidtfavnende. Dette synes å ha fått mange parter til å anta at det er unødvendig, eller til og med uhensiktsmessig, å sørge for at de aktuelle prinsippene reflekteres i lovgivningen eller i administrative forskrifter. Denne antakelsen er helt feil. Dersom de mangler spesifikk formell støtte i nasjonal lovgivning eller politikk, er det lite sannsynlig at de aktuelle prinsippene vil gjennomsyre utdanningspolitikken i nevneverdig grad. Komiteen ber derfor samtlige parter om å ta de nødvendige skritt for å få disse prinsippene offisielt innlemmet i utdanningspolitikken og lovgivningen på alle nivåer.

18. En effektiv gjennomføring av artikkel 29 nr. 1 krever en grunnleggende omarbeiding av læreplaner, for å inkludere de forskjellige formålene med utdanningen, og en systematisk revidering av tekstbøker og annet undervisningsmaterieell, og av undervisningsteknikkene, i tillegg til skolepolitikken. Tiltærminger som ikke består av noe annet enn å prøve å legge formålene og verdiene i denne artikkel oppå det bestående systemet, uten å oppmuntre til noen form for dypere endringer, er absolutt ikke tilstrekkelig. De aktuelle verdiene kan ikke effektivt integreres i, og bli en naturlig del av, et mer omfattende undervisningsopplegg, med mindre de som skal formidle, fremme, lære fra seg og, så langt det er mulig, eksemplifisere verdiene, selv er overbevist om betydningen av dem. Utdannings- og etterutdanningsplaner som fremmer de prinsipper som reflekteres i artikkel 29 nr. 1, er derfor av grunnleggende betydning for lærere, administratorer og andre som er involvert i barns utdanning. Det er også viktig at undervisningsmetodene som brukes på skolene gjenspeiler ånden og utdanningsfilosofien i barnekonvensjonen og formålene med utdanningen i henhold til artikkel 29 nr. 1.

19. I tillegg må skolemiljøet være gjennomsyret av den frihet og den ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling mellom kjønnene og vennskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personer som tilhører urbefolkningen, som etterspørres i artikkel 29 nr. 1 bokstavene b) og d). En skole som tillater mobbing eller annen voldelig eller ekskluderende praksis, er ikke en skole som tilfredsstillter kravene i artikkel 29 nr. 1. Begrepet "menneskerettighetsopplæring" brukes altfor ofte på en måte som sterkt overforenkler det som ligger i begrepet. Det som trengs, i tillegg til formell opplæring i menneskerettigheter, er arbeid for å fremme verdier og en politikk som bidrar til utbredelse av menneskerettighetene, ikke bare på skoler og universiteter, men også i samfunnet som helhet.

20. Generelt kan man si at de forskjellige tiltakene som det kreves at partene skal gjennomføre, for å følge opp sine forpliktelser i henhold til konvensjonen, vil være utilstrekkelig dersom teksten til konvensjonen ikke er gjort skikkelig kjent, slik de er pålagt å sørge for i henhold til bestemmelsene i artikkel 42. Bedre kjennskap til konvensjonsteksten vil også gjøre det lettere for barna å fremme og forsvare sine rettigheter i dagliglivet. For å legge til rette for større utbredelse, skal partene rapportere om tiltak de har truffet for å nå dette målet, og kontoret til høykommissæren for menneskerettigheter skal opprette en omfattende database, som skal inneholde de ulike språklige utgaver som foreligger av konvensjonen.

21. Media, i vid forstand, har også en sentral rolle å spille, både i arbeidet med å fremme de verdier og målsettinger som reflekteres i artikkel 29 nr. 1, og ved å sørge for at deres aktiviteter ikke undergraver andres innsats for å fremme disse målsettingene. Regjeringene er forpliktet av konvensjonen, i henhold til artikkel 17 bokstav a), til å ta alle nødvendige skritt for å "oppmuntre massemediene til å spre informasjon og stoff som er av sosial og kulturell verdi for barnet".⁸

22. Komiteen anmoder partene om å vie mer oppmerksomhet til utdanning som en dynamisk prosess, og til utvikling av måter å måle endringer på over tid i forbindelse med artikkel 29 nr. 1. Ethvert barn har rett til en utdanning av god kvalitet, noe som i sin tur forutsetter at det settes krav til kvaliteten på undervisningsmiljøet, undervisnings- og læringsprosessene og undervisningsmateriellet, samt til resultatet av læringen. Komiteen påpeker at det er viktig å gjennomføre undersøkelser som gjør det mulig å vurdere framgangen i arbeidet, basert på en vurdering av synspunktene til alle aktører som er involvert i prosessen, herunder barn som går på skole eller er ute av skolen, lærere og ungdomsledere, foreldre, skoleadministratorer og undervisningsinspektører. Komiteen understreker i den forbindelse rollen som tilsyn på nasjonalt nivå spiller, for å sikre at barn, foreldre og lærere får komme med sine synspunkter før det tas utdanningsrelevante beslutninger.

23. Komiteen anmoder partene om å utarbeide en omfattende nasjonal handlingsplan, for å tilrettelegge og overvåke realiseringen av de målsettinger som går fram av artikkel 29 nr. 1. Dersom en slik plan blir utarbeidet som en del av en større nasjonal handlingsplan for barn, en nasjonal handlingsplan for menneskerettigheter eller en nasjonal strategi for opplæring i menneskerettigheter, må regjeringen sørge for at den likevel tar for seg alle spørsmål som omhandles i artikkel 29 nr. 1, og at den gjør dette ut ifra et barnerettighetsperspektiv. Komiteen ber innstendig De forente nasjoner og andre internasjonale organisasjoner som beskjeftiger seg med utdanningspolitikk og menneskerettighetsopplæring, om å samordne sitt arbeid bedre, for å sikre en mer effektiv oppfølging av artikkel 29 nr. 1.

24. Planlegging og gjennomføring av programmer som skal fremme de verdier som reflekteres i denne artikkel, bør iverksettes rutinemessig fra regjeringenes side i nesten alle situasjoner der det har vært et mønster av brudd på menneskerettighetene. Når det f.eks. forekommer omfattende tilfeller av rasisme, rasediskriminering, fremmedfrykt og andre former for intoleranse som involverer personer under 18 år, kan det med rimelighet antas at regjeringen ikke har gjort alt den skulle ha gjort for å fremme de verdier som reflekteres i konvensjonen i sin alminnelighet, og i artikkel 29 nr. 1 i særdeleshet. Det bør derfor i slike tilfeller gjennomføres flere egnede tiltak i samsvar med artikkel 29 nr. 1, herunder f.eks. forskning på og innføring av undervisningsteknikker som kan ha en positiv virkning for gjennomføringen av de rettigheter som anerkjennes i konvensjonen.

25. Partene skal også vurdere å etablere en undersøkelsesprosedyre som skal anvendes dersom det kommer klager på at eksisterende politikk og praksis ikke er i samsvar med artikkel 29 nr. 1. Slike prosedyrer behøver ikke nødvendigvis medføre at det må opprettes nye retts-, forvaltnings- eller utdanningsorganer. De kan også tas hånd om av nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner eller allerede eksisterende forvaltningsorganer. Komiteen ber om at partene, når de rapporterer om denne artikkelen, gjør rede for de reelle muligheter som fins på det nasjonale eller lokale plan, til å få vurdert eksisterende praksis som hevdes å være uforenlig med konvensjonen. Det skal opplyses om hvordan man kan ta initiativ til slike vurderinger og hvor mange slike prosedyrer som er blitt gjennomført i den perioden det rapporteres om.

26. For bedre å kunne fokusere på prosessen med å gjennomgå partenes rapporter om artikkel 29 nr. 1, og i samsvar med kravet i artikkel 44 om at rapportene skal angi forhold og vanskeligheter som innvirker på oppfyllelsen av partenes forpliktelser, anmoder komiteen hver av partene om å gi en detaljert indikasjon i sine periodiske rapporter om hvilke viktige prioriteringer parten mener krever en mer samlet innsats innenfor dens jurisdiksjon, for å fremme de verdier som reflekteres i denne bestemmelse. Komiteen anmoder partene om å skissere opp det aktivitetsprogrammet som de foreslår å gjennomføre de neste fem år, for å takle de problemer som er konstatert.

27. Komiteen ber De forente nasjoners organer og særorganisasjoner og andre kompetente organer, hvis rolle framheves i konvensjonens artikkel 45, om å bidra mer aktivt og systematisk til komiteens arbeid i forbindelse med artikkel 29 nr. 1.

28. Det å gjennomføre omfattende nasjonale handlingsplaner for bedre oppfølging av artikkel 29 nr. 1 krever menneskelige og finansielle ressurser, som i henhold til artikkel 4 skal være tilgjengelig i størst mulig utstrekning. Komiteen mener derfor at begrensede ressurser ikke kan rettferdiggjøre at en part unnlater å gjennomføre tiltak, eller unnlater å gjennomføre de tiltak som er nødvendige. I denne sammenheng, og i lys av de forpliktelser partene har til å fremme og oppmuntre til internasjonalt samarbeid, både i sin alminnelighet (artikkel 4 og artikkel 45 i konvensjonen) og når det gjelder utdanning (artikkel 28 nr. 3), ber komiteen innstendig de partene som bidrar til utviklingssamarbeidet om å sørge for at deres programmer er lagt opp slik at de fullt ut tar hensyn til prinsippene i artikkel 29 nr. 1.

Noter

- ¹ Komiteen merker seg i denne forbindelse Generell kommentar nr. 13 (1999) til retten til utdanning fra Komiteen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, som bl.a. tar for seg formålene med utdanning i artikkel 13 nr.1 i Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Komiteen retter også oppmerksomheten mot de generelle retningslinjene for form og innhold i de periodiske rapportene som partene skal legge fram i henhold til artikkel 44 nr. 1 bokstav b) i konvensjonen, (CRC/C/58), pkt. 112-116.
- ² De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur: *Learning: The Treasure Within*, rapport fra Den internasjonale kommisjonen for utdanning for det 21. århundre, 1996, s. 16-18.
- ³ De forente nasjoners organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur: *The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education*, 1994, s. viii.
- ⁴ Se Generell kommentar nr. 5 (1994) fra Komiteen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter om personer med nedsatt funksjonsevne.
- ⁵ Se anbefalingene som ble vedtatt av Komiteen for barnets rettigheter, etter at komiteen i 1998 arrangerte en dag med generell diskusjon om barn som lever i en verden med HIV/AIDS (A/55/41, pkt. 1536).
- ⁶ Se Resolusjon 49/184 av 23. desember 1994 fra FNs generalforsamling, som proklamerer FNs tiår for menneskerettighetsopplæring.
- ⁷ Utdanning for alle: *Meeting our Collective Commitments* (Oppfylging av våre kollektive forpliktelser), vedtatt på Verdens utdanningsforum i Dakar 26.-28. april 2000.
- ⁸ Komiteen minner i denne forbindelse om anbefalingene som var resultatet av dagen med generell diskusjon om barn og media i 1996 (se A/53/41 pkt. 1396).
